

УДК 343.971

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2025-82-76-83>

ОЛЕГ ЗАРІЧАНСЬКИЙ

<https://orcid.org/0000-0002-6934-9521>

olegzarvin69@gmail.com

доктор психологічних наук, доцент Київського
національного університету імені Тараса Шевченка
вул. Юлії Здановської, 81, м. Київ

ОЛЕНА МОХОРЕВА

<https://orcid.org/0000-0002-9420-2847>

alena23mohoreva@gmail.com

доктор філософії Харківського національного
університету внутрішніх справ
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків

ІРИНА ЩЕРБАКОВА

<https://orcid.org/0000-0002-4779-1052>

univdczg@gmail.com

кандидат психологічних наук
Харківський національний університет внутрішніх справ
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАЗДРІСНОСТІ В ЗАСУДЖЕНИХ У КОНТЕКСТІ ЇХНЬОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ

У статті висвітлено емпіричні результати дослідження гендерних особливостей заздрості в засуджених осіб крізь призму їхнього психологічного благополуччя. Автори розглянули заздрість як складне емоційне явище, що може мати деструктивний вплив на поведінку, особливо в умовах позбавлення волі. Увагу зосереджено на двох основних типах заздрості – заздрості-смутку (пасивна, депресивна реакція) та заздрості-неприязні (агресивна, ворожа установка). Досліджено, як ці прояви корелюють з рівнем психологічного благополуччя засуджених, зокрема його такими складовими, як автономія, самоприйняття, наявність цілей у житті та здатність контролювати середовище. У результаті емпіричного дослідження виявлено, що чоловіки та жінки по-різному переживають заздрість та мають відмінні профілі психологічного благополуччя, які потрібно враховувати при формуванні індивідуальних психокорекційних програм. Отримані дані мають практичну цінність для працівників пенітенціарної системи, психологів та науковців, які займаються вивченням емоційної сфери осіб, що перебувають у конфлікті з законом.

Ключові слова: заздрість, заздрість-смуток, заздрість-неприязнь, психологічне благополуччя, засуджені, гендерні особливості, пенітенціарна психологія.

OLEH ZARICHANSKYI

<https://orcid.org/0000-0002-6934-9521>

olegzarvin69@gmail.com

Doctor of Psychology, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
81, Yulia Zdanovskaya Street, Kyiv, Ukraine

OLENA MOKHORIEVA

<https://orcid.org/0000-0002-9420-2847>

alena23mohoreva@gmail.com

Doctor of Philosophy
Kharkiv National University of Internal Affairs
27, Lev Landau Avenue, Kharkiv, Ukraine

IRYNA SHCHERBAKOVA

<https://orcid.org/0000-0002-4779-1052>

univdczg@gmail.com

Candidate of Psychological Sciences
Kharkiv National University of Internal Affairs
27, Lev Landau Avenue, Kharkiv, Ukraine

GENDER CHARACTERISTICS OF ENVY IN CONVICTS IN THE CONTEXT OF THEIR PSYCHOLOGICAL WELL-BEING

The article presents empirical results of a study on gender-specific features of envy among convicted individuals through the lens of their psychological well-being. The relevance of the topic is driven by the need for a deeper understanding of the internal motivations, emotional states, and personal characteristics of incarcerated individuals in order to enhance the effectiveness of psychological support and resocialization programs. The authors examine envy as a complex emotional phenomenon that can have a destructive impact on behavior, particularly under conditions of imprisonment. The focus is placed on two main types of envy – depressive envy (a passive, depressive reaction) and hostile envy (an aggressive, antagonistic attitude). The study explores how these forms of envy correlate with the level of psychological well-being of convicts, including such components as autonomy, self-acceptance, life purpose, and environmental mastery. The results of the empirical research reveal that men and women experience envy differently and demonstrate distinct profiles of psychological well-being. These differences should be considered when developing individualized psychocorrectional programs. The findings have practical significance for penitentiary staff, psychologists, and researchers studying the emotional domain of individuals in conflict with the law.

Key words: envy, depressive envy, hostile envy, psychological well-being, convicted individuals, gender-specific features, penitentiary psychology.

Під «психологічним благополуччям» розуміють суб'єктивне самовідчуття цілісності й осмисленості індивідом свого буття. Низка вчених розглядають психологічне благополуччя як конструкт, котрий відображає актуальні та потенційні аспекти життя особистості та обґрунтовують психологічне благополуччя як складне цілісне переживання, яке виявляється в суб'єктивному відчутті щастя, задоволеності собою та власним життям і пов'язане з базовими людськими цінностями та потребами.

Психологічне благополуччя – це комплексний показник, який відображає, наскільки людина орієнтована на досягнення ключових аспектів позитивного функціонування, таких як особистісне зростання, самоприйняття, управління оточенням, автономія, наявність життєвих цілей та позитивні стосунки з іншими. Воно також ураховує ступінь реалізації цих прагнень, що проявляється в суб'єктивному відчутті щастя та задоволення собою і своїм життям.

Мета статті – виявити та проаналізувати гендерні особливості проявів заздрості в засуджених осіб у зв'язку з рівнем їхнього психологічного благополуччя, а також визначити, як різні типи заздрості корелюють з такими складовими благополуччя, як автономія, самоприйняття, наявність життєвих цілей і здатність контролювати середовище з метою врахування цих чинників у психокорекційній та ресоціалізаційній роботі з ув'язненими.

Автори виділили поняття «ідеальне психологічне благополуччя» – ступінь спрямованості особистості на реалізацію компонентів позитивного функціонування (вираженість прагнення реалізувати себе в автономному існуванні, в підтримці позитивних відносин з оточуючими людьми, спрямованості на особистісне зростання і ін.) та поняття «актуальне психологічне благополуччя» – суб'єктивна оцінка ступеня реалізованості цієї спрямованості в реальному житті особистості. При цьому, передбачено й обґрунтовано, що структура (співвідношення компонентів) актуального й ідеального психологічного благополуччя можуть не збігатися [9].

О. Груб'як зауважила, що поряд із поняттям «психологічного благополуччя» у психологічній науці розглядають такі поняття, як: «якість життя», «самореалізація», «самоактуалізація», «емоційний комфорт», «психічна рівновага», «щастя» тощо. Як вказує дослідниця, «психічна рівновага» – це показник нормального розвитку особистості, який входить у контекст психологічного благополуччя, проте є нейтральним за своєю емоційною модальністю [1, с. 34].

Поняття «емоційного комфорту» є близьким до поняття «психічної рівноваги». Так, «емоційний комфорт» – стан, який є противагою стресу і який передбачає емоційну рівновагу, спокій, безпеку та задоволеність своїм буттям [3].

Психологічне благополуччя, на думку О. Груб'як, – це показник позитивного розвитку особистості та є більш ресурсним поняттям відносно психічної рівноваги чи емоційного комфорту. Поняття «щастя» варто розглядати в глобальному сенсі як внутрішній стан особистості, доступний кожному, незалежний ні від об'єктивних умов життя, ні від адекватності особистості з погляду норм, суспільно визначених еталонів чи правил. Ближчим до психологічного благополуччя є погляд на щастя в більш вузькому розумінні, як на результат усвідомлення задоволеності власним життям, що супроводжується переживаннями позитивних емоцій [1, с. 36].

Щодо понять «самореалізація» (утілення наявного потенціалу, здійснення своїх бажань, використання знань, умінь, здібностей, а також уявлень про себе та свій життєвий шлях) і «самоактуалізація» (постійна реалізація потенційних можливостей, талантів, здібностей; виконання своєї місії чи призначення; глибше пізнання та прийняття своєї справжньої природи; прагнення до єдності, інтеграції та внутрішньої гармонії особистості), автор зазначає, що вони схожі за змістом, але друге поняття має важливе значення для кращого розуміння «психологічного благополуччя» [1, с. 34].

Поняття «психологічного благополуччя» варто диференціювати від таких понять, як «психічне здоров'я» та «психологічне здоров'я». Поняття «психологічне благополуччя» зацентровано на суб'єктивну емоційну оцінку людиною себе й свого життя, а також на аспектах позитивного особистісного функціонування. Від концепцій позитивного психічного здоров'я уявлення про психологічне благополуччя відмінні інтересом не тільки самоактуалізаційним аспектом, але й тим, яким саме чином вони сприймаються самою особистістю, загостренням уваги на переживанні людиною щастя і задоволеністю самою собою і своїм оточенням [9].

Також «суб'єктивне благополуччя» розглядають як феномен, котрий виражає особисте ставлення індивіда до своєї особистості, життя і тих процесів, які відіграють важливу роль та мають важливе значення для особистості з точки зору надбання та засвоєних нормативних уявлень про внутрішнє та зовнішнє середовище і характеризується відчуттям задоволеності [10].

С. Хілл і Д. Басс відзначають, що почуття заздрості може бути руйнівним для суб'єктивного благополуччя [11, с. 67].

Дослідження особистості рецидивних злочинців з різним тюремно-табірним статусом через призму життєстійкості й параметрів психологічного благополуччя, указує на те, що вивчення даних

аспектів дозволяє досить точно розкрити змістовну сторону психології засуджених з різним ієрархічним статусом, глибше зрозуміти внутрішні мотиви їхньої поведінки [7].

Дослідження психологічного благополуччя має важливе значення при побудові корекційних програм, які переважно націлені на профілактику кримінальної поведінки. Результати, отримані в дослідженні складових психологічного благополуччя у засуджених чоловіків та жінок, подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники складових психологічного благополуччя в засуджених чоловіків та жінок (M±m)

Показники	Група 1 (чоловіки)	Група 2 (жінки)	t	p
Позитивні відносини	43,74±1,88	45,47±1,65	0,69	-
Автономія	60,32±3,85	49,26±2,13	2,51	0,05
Управління середовищем	33,41±1,83	38,92±2,07	1,99	0,05
Особистісне зростання	49,22±2,05	47,68±1,93	0,55	-
Цілі в житті	41,75±1,68	45,29±1,97	1,37	-
Самоприйняття	52,64±1,56	43,65±2,14	3,39	0,001
Психологічне благополуччя	281,08±12,82	270,27±11,89	0,69	-

Було визначено, що за складовою психологічного благополуччя «Автономія» показник першої групи вірогідно перевищує показник, отриманий у другій групі (60,32±3,85 та 49,26±2,13 відповідно, за $t = 2,51$, $p \leq 0,05$).

Таким чином, перша група вирізняється більшою автономією, самостійністю та незалежністю порівняно з другою, демонструючи вищий рівень стійкості до суспільного тиску в прийнятті рішень і мисленні. Вони мають власні стандарти для оцінки та регуляції своєї поведінки, ігноруючи вплив оточення. Автономність у першій групі є вираженою, тоді як у другій – ситуативною. За компонентом психологічного благополуччя «Управління середовищем» перша група має значно нижчі показники, ніж друга (33,41±1,83 проти 38,92±2,07, $t = 1,99$, $p \leq 0,05$).

На противагу першій групі, друга група досліджуваних більш схильна до управління своїм оточенням, активно створюючи та використовуючи обставини для задоволення власних потреб і досягнення цілей. Натомість перша група, ймовірно, стикається з труднощами в організації повсякденного життя, демонструючи нездатність змінювати чи покращувати ситуацію, легковажне ставлення до можливостей для змін і відсутність контролю над подіями. За показником «Самоприйняття» перша група має значно вищий результат порівняно з другою (52,64±1,56 проти 43,65±2,14; $t = 3,39$, $p \leq 0,001$).

Перша група має вищий рівень позитивного самоставлення, ураховуючи різноманітні власні якості, добре відноситься до минулого в своєму житті.

З урахуванням довірчих інтервалів показник за цією шкалою у першій групі лежить у межах вище середнього рівня, у другій групі – у межах середнього рівня. Це вказує на наявність у респондентів загалом позитивного самоприйняття, задоволеності собою та перебігом подій у житті.

За компонентом психологічного благополуччя «Позитивні відносини» значущих відмінностей між групами не виявлено (43,74±1,88 та 45,47±1,65, $t = 0,69$). З урахуванням довірчих інтервалів показники в обох групах є середніми, що свідчить про нейтральне ставлення учасників до оточення: вони не відкриті до нових стосунків і не схильні підтримувати довірливі зв'язки. Також не зафіксовано значущих відмінностей за складовою «Особистісне зростання» (49,22±2,05 та 47,68±1,93, $t = 0,55$).

З урахуванням довірчих інтервалів показник за цією шкалою в обох групах знаходиться на середньому рівні. Це вказує на те, що в обох групах досліджувані байдуже ставляться до самореалізації, не схильні до спостереження за власним розвитком для покращення результатів. Вони не прагнуть отримання нового досвіду, нових знайомств та відносин та до змін власної поведінки.

За складовою психологічного благополуччя «Цілі в житті» також не було виявлено вірогідних відмінностей (41,75±1,68 та 45,29±1,97, відповідно), за $t = 1,37$.

З урахуванням довірчих інтервалів показники за цією шкалою в обох групах є середніми, що вказує на відсутність у респондентів чітких перспективних переконань та орієнтації на майбутнє. Вони не зосереджуються на аналізі минулого досвіду для планування. За інтегративною шкалою

«Психологічне благополуччя» значущих відмінностей між групами не виявлено ($281,08 \pm 12,82$ та $270,27 \pm 11,89$, $t = 0,69$). Показники в обох групах середні, що відображає нейтральне суб'єктивне сприйняття респондентами свого життя та подій. Вони однаково, на середньому рівні, відчують як задоволення, так і незадоволення життям, не виявляючи активності для змін.

Як зауважують Л. Яворовська та Г. Філоненко, психологічне благополуччя особистості виступає як показник ступеня спрямованості людини на реалізацію основних компонентів позитивного функціонування та ступеня реалізованості даної спрямованості, яка суб'єктивно виражається в емоційному комфорті, задоволеності собою та життям.

Згідно з сучасними дослідженнями, до факторів, які визначають рівень психологічного благополуччя, відносяться: зовнішні (біологічні, соціальні, матеріальні блага), особистісні (властивості темпераменту, базові властивості особистості, позитивні риси характеру), міжособистісні (ефективна міжособистісна взаємодія, соціально значимі досягнення), суб'єктивно-особистісні фактори (домінування позитивного афекту, задоволеність життям) [9, с. 218].

Психологічне благополуччя – це динамічна сукупність психічних властивостей особистості, які забезпечують злагодженість між вимогами людини й суспільства, що є одним із першорядних умов удакої самореалізації; передбачає зацікавленість в існуванні, самостійність міркувань та ініціативу, уподобання в якійсь галузі діяльності, активність і незалежність; відповідальність і спроможність до ризику, віру в себе й повагу до іншого, розбірливість у засобах досягнення мети, здатність до сильних почуттів і переживань, усвідомлення власної індивідуальності. Саме погодженість мотивів, цілей, цінностей людини із вимогами навколишнього природного середовища й внутрішніми можливостями особистості в психології трактується як умова і прояви психологічного благополуччя [2, с. 52].

Психологічне благополуччя людини може залежати від почуття незадоволеності, яке виникає при порівнянні себе з тими, хто здається кращим у певних аспектах. Особливість соціального порівняння полягає в його автоматичності: воно відбувається мимоволі, без свідомого наміру, і часто нав'язується соціальною взаємодією, навіть у супереч бажанню людини, у неконтрольованій формі. Наприклад, через ЗМІ постійно надходить інформація про життя, відпочинок, цінності та покупки інших, зокрема «зірок» і «багатіїв», що мимоволі розширює коло порівнянь, часто на шкоду людині. Це призводить до «перенавантаження» через безперервний потік оцінок і порівнянь. До того ж, порівняння може відбуватися не лише самою людиною, а й іншими (батьками, педагогами, колегами), які використовують «успішніших» як приклад, що сприяє зниженню самооцінки та самоповаги [4, с. 52].

У своєму дослідженні кореляційних взаємозв'язків між психологічним благополуччям та схильністю до заздрощів А. Лісовенко приходять до висновку, що заздрість можна розглядати як чинник, що руйнує психологічне благополуччя, а відсутність психологічного благополуччя, в свою чергу, цілком може стати причиною схильності до заздрощів [5, с.90].

Отже, досліджуванам першої групи є притаманною більша автономність. Вони більш самостійні, незалежні, менше залежать від думки та оцінок оточуючих, у прийнятті важливих рішень менше покладаються на думки інших, мають вищу здатність до самостійного прийняття рішень, нижчу конформність, мають власні критерії оцінки своєї поведінки та її регуляції.

Досліджуванам першої групи меншою мірою є притаманним усвідомлення відсутності власного розвитку чи самореалізації, у них меншою мірою виражене відчуття нудьги, відсутності інтересу до життя та нездатності встановлювати нові стосунки; вони менш розчаровані подіями свого минулого, менш схильні відчувати занепокоєння щодо своїх особистісних якостей або бажання змінити своє становище та характеризуються більш позитивним ставленням до себе.

Представники другої групи відчують менше труднощів в організації повсякденної діяльності, вважають себе більш здібними змінити або покращити наявні обставини, мають більш виражене відчуття контролю над подіями, використовуючи й навмисно створюючи обставини для задоволення власних потреб і досягнення мети. Представникам першої групи притаманна нездатність змінити або покращити обставини, безрозсудне та легковажне ставлення до можливостей для зміни ситуацій на краще та здатність до контролю над подіями навколо себе.

Представники обох груп не виявляють активності до оточення, закриті для створення нових відносин, не звичні до підтримання довірливих стосунків. В обох групах досліджувані не прагнуть змін в напрямку самореалізації, саморозвитку, байдуже ставляться до змін власної поведінки та покращення якості власного життя.

Респонденти першої та другої групи не схильні до аналізу минулого досвіду, побудови перспективних планів та зрушень, зміни способу життя.

Суб'єктивне відношення членів обох груп до задоволеності життям та власного психологічного благополуччя є нейтральним. Респонденти займають безініціативну та неактивну позицію відносно до осмислення власного життя та внесення до нього змін

Результати вивчення взаємозв'язків заздрості зі складовими психологічного благополуччя в засуджених чоловіків наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Узаємозв'язки заздрісності зі складовими психологічного благополуччя в засуджених чоловіків (r)

Показники	Група 1 (чоловіки)	
	Заздрість-неприязнь	Заздрість-смуток
Позитивні відносини	-0,114	-0,175
Автономія	-0,186*	-0,217*
Управління середовищем	-0,034	-0,064
Особистісне зростання	-0,031	0,102
Цілі в житті	-0,166	-0,227*
Самоприйняття	0,013	-0,161
Психологічне благополуччя	0,158	-0,086

Примітка: рівень значущості : * - $p < 0,05$; ** - $p < 0,01$

У першій групі досліджуваних складова психологічного благополуччя «Автономія» від'ємно корелює на значущому рівні зі шкалою «Заздрість-неприязнь», за $r = -0,186$, $p \leq 0,05$ та шкалою «Заздрість-смуток», за $r = -0,217$, $p \leq 0,05$.

Таким чином, із підвищенням відчуття незалежності, самостійності, здатності протистояти суспільному тиску, нав'язаним способам мислення та поведінки, а також оцінки себе за власними критеріями, у респондентів зменшуються прояви двох типів заздрощів: одна з них пов'язана з гнівом, роздратуванням і озлобленістю, а інша проявляється в приховуванні чи ігноруванні успіхів конкурента або в навмисному вихвалянні менш успішних.

Крім того, у цій групі виявлено значущий негативний зв'язок між компонентом психологічного благополуччя «Цілі в житті» та шкалою «Заздрість-смуток» ($r = -0,227$, $p \leq 0,05$).

Отже, у першій групі зі зростанням відчуття спрямованості, наявності життєвих цілей, переконаності в сенсі минулого й теперішнього, а також прагнення дотримуватися переконань, що формують мету життя, зменшуються прояви заздрощів, які супроводжуються почуттям відчаю, зневіри, образи та смутку.

Дані про взаємозв'язки заздрісності зі складовими психологічного благополуччя в засуджених жінок представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

Узаємозв'язки заздрісності зі складовими психологічного благополуччя в засуджених жінок (r)

Показники	Група 2 (жінки)	
	Заздрість-неприязнь	Заздрість-смуток
Позитивні відносини	0,243*	0,138
Автономія	-0,175	-0,171
Управління середовищем	0,124	-0,256*
Особистісне зростання	-0,118	0,114
Цілі в житті	-0,012	-0,191
Самоприйняття	-0,176	0,081
Психологічне благополуччя	0,190	0,124

Примітка: рівень значущості : * - $p < 0,05$; ** - $p < 0,01$

У цій групі досліджуваних складова психологічного благополуччя «Позитивні відносини» додатно корелює на значущому рівні зі шкалою «Заздрість-неприязнь», за $r = 0,243$, $p \leq 0,05$.

Таким чином, зі зростанням рівня довірчих і задовільних стосунків з оточенням, прагненням дбати про добробут інших, здатністю до співчуття, прихильності, близькості та розумінням

важливості взаємних поступок у відносинах, у жінок посилюється заздрість, що супроводжується роздратуванням, озлобленістю та гнівом.

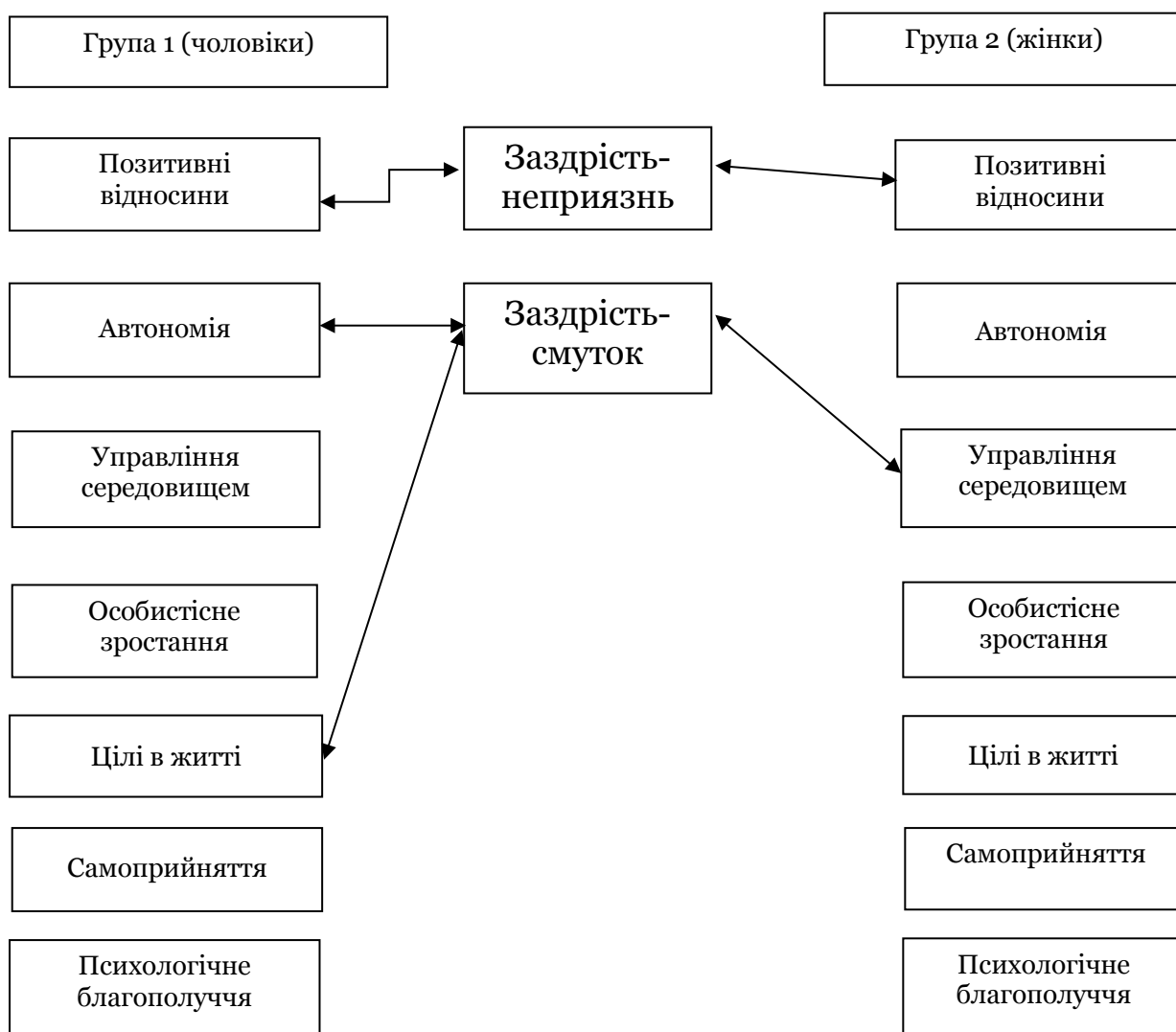

Рис. 1. Узаємозв'язки заздрістості зі складовими психологічного благополуччя в засуджених чоловіків та жінок

Водночас у цій групі виявлено значущий негативний зв'язок між компонентом психологічного благополуччя «Управління середовищем» і шкалою «Заздрість-смуток» ($r = -0,256, p \leq 0,05$). Це означає, що зі зростанням відчуття здатності долати труднощі в організації повсякденного життя, покращувати чи змінювати обставини та контролювати їх, у жінок зменшується заздрість, пов'язана з почуттям смутку, невпевненості та зневіри.

Деякі автори виокремлюють психологічне благополуччя особистості як зворотній полюс соціальної тривоги та соціофобії. Л. Сердюк установила, що психологічне благополуччя особистості пов'язане з ціннісно-смысловими орієнтаціями (життєвими цілями, процесом життя, результативністю життя) та життєстійкістю особистості. Відтак психологічне благополуччя особистості можна вважати психологічною основою безпеки особистості, що виконує саморегулятивну функцію збереження цілісності і стабільності особистості як психологічної системи. Особистісний потенціал психологічного благополуччя полягає в реалізації внутрішніх ресурсів, накопичених особистістю в результаті осмислення зв'язку свого минулого, теперішнього й майбутнього з точки зору реалізації своїх можливостей і досягнення життєвих перспектив – резервів повноцінної реалізації в теперішньому та можливості розвитку своїх життєвих сил, трудових і духовних здібностей у майбутньому [6; 8].

Висновки. Результати дослідження виявили гендерні особливості проявів заздрості в засуджених осіб, які безпосередньо корелюють з їхнім психологічним благополуччям. У групі чоловіків спостерігається, що з підвищенням показника «Автономія» зменшуються прояви «Заздрості-неприязні» та «Заздрості-смуток». Це свідчить про те, що розвиток внутрішньої незалежності та самостійності може сприяти зниженню емоційної напруги, викликаній цими

деструктивними емоціями. Крім того, з посиленням показника «Цілі в житті» спостерігається зниження прояву заздрості-смутку, що підтверджує важливість наявності чітких життєвих орієнтирів для психічного благополуччя.

У жінок ситуація виглядає дещо іншою: підвищення показника «Позитивні відносини» призводить до посилення проявів заздрості-неприязні, що супроводжується негативними емоціями, такими як озлобленість, гнів та роздратування. Це вказує на те, що в жінок соціальні взаємини можуть мати інше емоційне забарвлення, що робить їх більш схильними до агресивних реакцій на заздрість. Водночас, підвищення показника «Управління середовищем» сприяє зниженню прояву заздрості, яка проявляється через смуток і зневіру, що часто виражається в ігноруванні досягнень інших або знецінюванні успіхів конкурентів.

Ці висновки мають практичне значення для розробки індивідуальних психокорекційних програм, які мають урахувувати як гендерні, так і психологічні особливості осіб, що перебувають у пенітенціарних установах.

Література

1. Груб'як О. М. Психологічне благополуччя особистості у період ранньої дорослості: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Івано-Франківськ, 2015. 219 с.
2. Каргіна Н. В. Основні підходи до вивчення психологічного благополуччя особистості: теоретичний аспект. *Наука і освіта* : наук.-практ. журнал. 2015. № 3. С. 48–55. URL : <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5364/1/10.pdf>
3. Кириленко Т. С. Пошук гармонії: емоційні переживання та стани особистості (вчинкові-орієнтований підхід) : монографія. Київ : Київський університет, 2004. 100 с.
4. Лісовенко А. Ф. Індивідуально-психологічні особливості переживання почуття заздрості : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Одеса, 2018. 259 с. URL : <http://www.dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/1199/.pdf>
5. Лісовенко А. Ф. Психологічне благополуччя особистостей, схильних та не схильних до заздрості. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Т. 1. № 2. С. 85–90. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_2016_2%281%29__17
6. Московченко В. В. Психологічні особливості життєздатності неповнолітніх засуджених чоловічої статі : дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.06. Харків, 2017. 234 с. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/items/42cff858-3b08-4fbb-94aa-82e6aba37267>
7. Помацалюк А. Р. Вплив індивідуально-психологічних особливостей засуджених жінок на адаптацію у виправних установах. *Право і Безпека*. 2015. Вип. 2. С. 212–216. URL : <http://zn-pvo.nuou.org.ua/article/view/198952>
8. Сердюк Л. З. Структура та функція психологічного благополуччя особистості. *Актуальні проблеми психології*. Том V: *Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія*. Вип. 17. Київ, 2017. С. 124–133. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/709129/1/%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B4%D1%8E%D0%BA%201.pdf>
9. Яворовська Л. М., Філоненко Г. С. Фактори становлення психологічного благополуччя особистості. *Наука і освіта*: наук.-практ. журнал. 2014. № 12. С. 216–220.
10. Chuiko Halyna. Psychological well-being of human as a phenomenon of modern psychology. *Technologies of intellect development*. 2018. 2.10.31108/3.2019.2.8.6.
11. Hill S.E., Buss D.M. The Evolutionary Psychology of Envy. New York, NY, US : Oxford University Press, 2008. P. 60–70.
12. Ryff C., Keyes C. L. M. The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1995. Vol. 69. No 4. P. 719–727.

References

1. Grub'iak O.M. Psykholohichne blahopoluchchia osobystosti u period rannoi doroslosti [Psychological well-being of personality in early adulthood] : dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.07. Ivano-Frankivsk, 2015. 219 s.
2. Karhina N.V. Osnovni pidkhody do vyvchennia psykholohichnoho blahopoluchchia osobystosti: teoretychnyi aspekt [Main approaches to the study of psychological well-being of personality: theoretical aspect]. *Nauka i osvita*. 2015. No 3. S. 48–55. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5364/1/10.pdf>
3. Kyrylenko T.S. Poschuk harmonii: emotsiini perezhyvannia ta stany osobystosti (vchynkovo-orientovanyi pidkhid) [Search for harmony: emotional experiences and states of personality (act-oriented approach)] : monohrafiia. Kyiv : Kyivskiy universytet, 2004. 100 s.
4. Lisovenko A.F. Indyvidualno-psykholohichni osoblyvosti perezhyvannia pochuttia zazdroshchiv [Individual-psychological features of experiencing the feeling of envy] : dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.01. Odesa, 2018. 259 s. URL: <http://www.dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/1199/.pdf>
5. Lisovenko A.F. Psykholohichne blahopoluchchia osobystostei, skhylnykh ta ne skhylnykh do zazdroshchiv [Psychological well-being of personalities prone and not prone to envy]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. 2016. T.1. No 2. S. 85–90. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_2016_2\(1\)__17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkh_2016_2(1)__17)
6. Moskovenko V.V. Psykholohichni osoblyvosti zhyttiezdatnosti nepovnolitnikh zasudzhenykh cholovichoi stati [Psychological features of the vitality of juvenile male convicts] : dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.06. Kharkiv, 2017. 234 s. <https://dspace.univd.edu.ua/items/42cff858-3b08-4fbb-94aa-82e6aba37267>
7. Pomatsaliuk A.R. Vplyv indyvidualno-psykholohichnykh osoblyvostei zasudzhenykh zhynok na adaptatsiiu u vypravnoi ustanovi [The influence of individual psychological traits of convicted women on adaptation in

- correctional institutions]. *Pravo i bezpeka*. 2015. Vyp. 2. S. 212–216. <http://znp-vo.nuou.org.ua/article/view/198952>
8. Serdiuk L.Z. Struktura ta funktsiia psykhologichnoho blahopoluchchia osobystosti [Structure and function of psychological well-being of personality]. *Aktualni problemy psykhologii*. Tom V: Psykhofiziologii. Psykhologii pratsi. Eksperymentalna psykhologii. 2017. Vyp. 17. S. 124–133. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/709129/1/%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B4%D1%8E%D0%BA%201.pdf>
 9. Yavorska L.M., Filonenko H.S. Faktory stanovlennia psykhologichnoho blahopoluchchia osobystosti [Factors of formation of psychological well-being of personality]. *Nauka i osvita*. 2014. No 12. S. 216–220.
 10. Chuyko H. Psychological well-being of human as a phenomenon of modern psychology. *Technologies of intellect development*. 2018. No 2. DOI: 10.31108/3.2019.2.8.6.
 11. Hill S.E., Buss D.M. *The Evolutionary Psychology of Envy*. New York : Oxford University Press, 2008. P. 60–70.
 12. Ryff C., Keyes C.L.M. The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1995. Vol. 69. No 4. P. 719–727.